

Spis treści

I. Wstęp	3
I. Polak Obywatелеm Unii.....	3
II. Niektóre prawa Obywatela Unii – zarys ogólny.....	3
III. Europejski Trybunał Praw Człowieka – zarys ogólny	4
II. Szczegółowe omówienie poszczególnych instytucji	5
I. Europejska Inicjatywa Obywatelska	5
1. Funkcja inicjatywy.....	5
2. Co może być przedmiotem inicjatywy.....	5
3. Organizacja europejskiej inicjatywy obywatelskiej – kolejne kroki.....	6
a) Założenie komitetu obywatelskiego.....	6
b) Wniosek o rejestrację inicjatywy obywatelskiej.....	6
c) Rejestracja inicjatywy obywatelskiej przez Komisję.....	7
4. Zbieranie deklaracji poparcia.....	7
5. Weryfikacja i poświadczenie deklaracji poparcia	9
6. Przedstawienie inicjatywy Komisji i rozpatrywanie inicjatywy	9
a) przedstawienie inicjatywy	9
b) procedura przed Komisją Europejską	10
7. Obowiązek ochrony danych osobowych, odpowiedzialność organizatorów.....	10
a) Obowiązek ochrony danych osobowych	10
b) odpowiedzialność	11
8. Źródła i podstawa prawna	11
9. Przydatne linki.....	11
II. Prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich.....	12
1. Swobodny przepływ osób – prawo wjazdu i pobytu na teren państwa członkowskiego.....	12
2. Prawo wjazdu i pobytu Obywatela Unii przez okres nieprzekraczający trzech miesięcy.....	13
3. Prawo wjazdu i pobytu członka rodziny Obywatela Unii (niebędącego obywatelem Unii) przez okres nieprzekraczający trzech miesięcy.....	13
4. Prawo pobytu przez okres przekraczający trzy miesiące	14
5. Prawo pobytu członków rodzin obywatela unii w razie utraty więzi z obywatelem Unii.....	15
6. Prawo stałego pobytu	16
7. Utrata prawa pobytu	16
8. Ograniczenia w prawie wjazdu i prawie pobytu.....	16
9. Źródła i podstawa prawna	17
10. Przydatne linki.....	17
III. Prawo do odwoływania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich	18
1. Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich – ogólna charakterystyka	18
2. Skarga do RPO – wniesienie skargi	19
a) Kto może wnieść skargę.....	19
b) wymagania dla wniesienia skargi	19
c) sposób wniesienia skargi	20
d) poufność	20
3. Postępowanie po wniesieniu skargi	21
a) wstępne postępowanie – badanie kompetencji RPO oraz formalnej dopuszczalności skargi	21

b) postępowanie w razie uznania dopuszczalności skargi.....	21
4. Zamknięcie dochodzenia i decyzje podejmowane przez RPO po zakończeniu dochodzenia	22
a) Rozwiązania polubowne	22
b) Uwagi krytyczne	23
c) Sprawozdanie z zaleceniami	23
5. Źródła i podstawa prawna	23
6. Przydatne linki.....	24
IV. Prawo składania petycji do parlamentu europejskiego	25
1. Charakterystyka petycji i podstawa prawna instytucji	25
2. Podmioty uprawnione do złożenia petycji	25
3. Warunki wniesienia petycji.....	25
a) Warunki materialne	25
b) Warunki formalne	26
4. Sposób wniesienia petycji.....	27
5. Procedura rozpatrywania petycji przez PE	27
6. Źródła	29
7. Przydatne linki.....	29
V. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu	30
1. Informacje ogólne.....	30
2. Zakres działania ETPC.....	31
3. Kto może złożyć skargę do ETPC.....	31
4. Czego może dotyczyć skarga do ETPC	31
5. Uprawnienia ETPC w przypadku uznania skargi indywidualnej	31
a) Uprawnienia ETPC – środki indywidualne i generalne	31
b) Zadośćuczynienie	32
6. Tryb postępowania przez ETPC – skarga indywidualna.....	33
7. Opłaty i prawo do pomocy	35
a) Koszty postępowania	35
b) Pomoc prawna	35
8. Postępowanie przed Trybunałem.....	36
a) Etapy postępowania	36
b) Skład Sądu	38
c) Prawo odwołania	38
d) Wykonywanie wyroków ETPC	39
9. Źródła i podstawa prawna	39
10. Przydatne linki.....	40

Część I. Wstęp

I. Polak Obywatel Unii

Obywatel Unii jest każda osoba mająca obywatelstwo Państwa Członkowskiego. Będąc więc obywatelem Polski jesteśmy obywatelami Unii Europejskiej. Obywatelstwo Unii ma jednak charakter dodatkowy w stosunku do obywatelstwa krajowego i nie zastępuje go.

BĘDĄC OBYWATELEM POLSKIM KAŻDY JEST OBYWATELEM UNII EUROPEJSKIEJ

II. Niektóre prawa Obywatela Unii - zarys ogólny

Wszyscy obywatele Unii Europejskiej są traktowani z jednakową uwagą przez jej instytucje, organy i jednostki organizacyjne.

Każdy obywatel Unii Europejskiej ma między innymi prawo do:

- swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich;
- kierowania petycji do Parlamentu Europejskiego;
- odwoływania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ponadto każdy obywatel Unii może wpływać na prawo europejskie, poprzez europejską inicjatywę ustawodawczą.

KAŻDEMU Z NAS PRZYSŁUGUJĄ WIĘC TAKIE SAME UPRAWNIENIA JAK INNYM OBYWATELOM UNII EUROPEJSKIEJ

III. EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA – ZARYS OGÓLNY

W opracowaniu poruszono tematykę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) z siedzibą w Strasburgu, Jest to europejski organ sądownictwa międzynarodowego (sąd międzynarodowy) powołany do rozpatrywania skarg obywateli państw członkowskich Rady Europy, które ratyfikowały Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, twierdzących, że naruszone zostały ich prawa zagwarantowane w tej Konwencji oraz Protokołach Dodatkowych.

**EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA W STRASBURGU NIE JEST INSTYTUCJĄ SĄDOWNICZĄ UE
TAKĄ INSTYTUCJĄ SĄDOWNICZĄ UNII EUROPEJSKIEJ JEST TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ Z
SIEDZIBĄ W LUKSEMBURGU[0]**

Część II.

SZCZEGÓŁOWE OMÓWIENIE poszczególnych INSTYTUCJI

I. Europejska Inicjatywa Obywatelska

1. FUNKCJA INICJATYWY

Inicjatywa obywatelska jest instrumentem pozwalającym obywatelom państw członkowskich UE na bezpośrednie wystąpienie z inicjatywą opracowania projektów aktów prawnych przez Komisję Europejską.

W wyniku przedstawionej inicjatywy obywatelskiej Komisja Europejska może opracować projekt unijnego aktu prawnego i przedstawić go organom prawodawczym UE (Parlamentowi Europejskiemu, Radzie), które z kolei mogą taki akt przyjąć.

MÓWIĄC NAJOGÓLNIJ: EUROPEJSKĄ INICJATYWĘ OBYWATELSKĄ JEST TO WEZWANIE KOMISJI EUROPEJSKIEJ DO WYSTĄPIENIA Z WNIOSEM LEGISLACYJNYM (ZAPROPONOWANIA PRZEPISÓW UNIJNYCH) W DZIEDZINIE, W KTÓREJ KOMISJA JEST DO TEGO UPRAWNIONA.

SKŁADAJĄC EUROPEJSKĄ INICJATYWĘ OBYWATELSKĄ MOŻEMY SPOWODOWAĆ, ŻE KOMISJA EUROPEJSKA OPRACUJE PROJEKT UNIJNEGO AKTU PRAWNEGO I PRZEDSTAWI GO ORGANOM PRAWODAWCZYM UNII

CO MOŻE BYĆ PRZEDMIOTEM INICJATYWY

Europejska inicjatywa obywatelska może dotyczyć tylko spraw leżących w zakresie kompetencji Unii Europejskiej i uprawnień Komisji Europejskiej wyznaczonych jej w traktach unijnych, a więc:

- dotyczyć spraw, w których UE może stanowić prawo,
 - dotyczyć spraw, w których Komisja może przedstawić organom legislacyjnym UE projekt aktu ustawodawczego, tzw. wniosek legislacyjny.
- Uprawnienia Komisji określają traktaty unijne.

2. ORGANIZACJA EUROPEJSKIEJ INICJATYWY OBYWATELSKIEJ – KOLEJNE KROKI

a) Założenie komitetu obywatelskiego

Cel komitetu obywatelskiego:	Komitet obywatelski organizuje inicjatywę i nią zarządza
Skład:	Co najmniej siedmiu obywateli UE zamieszkałych w siedmiu różnych państwach członkowskich UE.
Reprezentant oraz zastępca:	Organizatorzy inicjatywy mają obowiązek wyznaczenia spośród swojego grona reprezentanta i jego zastępcę. Rolą tych osób jest pośredniczenie między komitetem obywatelskim a instytucjami UE w toku całej procedury związanej z inicjatywą obywatelską oraz wypowiedanie się i działanie w imieniu komitetu.
Członkowie komitetu obywatelskiego – wymagania:	1. Odpowiedni wiek Członkowie komitetu muszą być w wieku uprawniającym ich do brania udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego (w Polsce wiek ten wynosi 18 lat). Nie jest wymagane wcześniejsze zarejestrowanie się do głosowania w wyborach. 2. Niepełnienie funkcji posła do Parlamentu Europejskiego (dla celów osiągnięcia minimalnej liczby członków komitetu) Posłowie do PE mogą być członkami komitetu obywatelskiego, <u>jednak nie wlicza się ich w poczet minimalnej liczby członków komitetu potrzebnych dla utworzenia komitetu.</u>
Uwaga:	Europejskiej inicjatywy obywatelskiej nie mogą podjąć organizacje (mogą jednak takie inicjatywy promować lub wspierać, przy zachowaniu warunków określonych w obowiązujących przepisach).

b) Wniosek o rejestrację inicjatywy obywatelskiej

Po stworzeniu komitetu obywatelskiego należy zarejestrować inicjatywę w rejestrze inicjatyw prowadzonym przez Komisję Europejską. Wniosek o rejestrację znajdziemy pod adresem:

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/how-to-register>

Rejestracji można dokonać w każdym języku urzędowym UE. Jeśli Komisja zarejestruje inicjatywę w rejestrze można także dokonać tłumaczenia inicjatywy na inne języki urzędowe UE, celem publikacji tych tłumaczeń w rejestrze dostępnym w ramach portalu. Wszystkie zarejestrowane inicjatywy umieszczane są na stronie internetowej Komisji Europejskiej wraz z informacją w jakich językach są dostępne, pod adresem:

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing>

c) Rejestracja inicjatywy obywatelskiej przez Komisję

Komisja w ciągu 2 miesięcy od złożenia wniosku o rejestrację podejmuje decyzję w sprawie zarejestrowania proponowanej inicjatywy.

Komisja dokonuje rejestracji inicjatywy w następujących przypadkach:

- spełnienia określonych przez przepisy wymagań przez komitet obywatelski (np. dostateczna liczba członków);
- wyznaczenia osoby kontaktowej (reprezentanta) komitetu;

oraz pod warunkiem, że:

- proponowana inicjatywa obywatelska nie wykracza w sposób oczywisty poza kompetencje Komisji w zakresie przedkładania wniosku dotyczącego unijnego aktu prawnego w celu wprowadzenia w życie traktatów unijnych;
- proponowana inicjatywa obywatelska nie jest oczywistym nadużyciem, nie jest oczywiście niepoważna lub dokuczliwa;
- proponowana inicjatywa obywatelska nie jest w sposób oczywisty sprzeczna z wartościami Unii określonymi w art. 2 TFUE (dotyczącym kompetencji UE).

W przypadku, jeśli Komisja odmówi rejestracji, wówczas poinformuje organizatorów o przyczynach tej odmowy oraz o wszystkich możliwych dostępnych dla nich sądowych i pozasądowych środkach prawnych.

Są to między innymi wniesienie sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zgodnie do art. 263 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej lub złożenie skargi do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich na mocy art. 263 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

3. ZBIERANIE DEKLARACJI POPARCIA

Po rejestracji inicjatywy możliwe jest przystąpienie przez organizatorów do gromadzenia deklaracji poparcia dla inicjatywy obywatelskiej.

a) Sposób zbierania deklaracji poparcia

Deklaracje mogą być zbierane w formie papierowej i przez Internet (*on-line*). Za deklarację papierową uważa się także deklarację potwierdzoną za pomocą tzw. zaawansowanego podpisu elektronicznego.

- deklaracje papierowe

Deklaracje poparcia muszą być sporządzone na formularzu wg wzoru stanowiącego załącznik nr III do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej. Formularze mogą być uzupełnione przez organizatorów tylko w jednym w języków, w jakim inicjatywa jest udostępniona w rejestrze Komisji Europejskiej. Informacje podane w formularzach muszą być zgodne z tymi podanymi w rejestrze.

- deklaracje *on-line*

W przypadku chęci zbierania deklaracji poparcia *on-line* należy stworzyć system zbierania deklaracji *on-line* zgodny z wymaganiami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej oraz odpowiednim rozporządzeniu, wydanym na podstawie art.6 ust.5 tego Rozporządzenia (dokładnie: Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) nr 1179/2011 z dnia 17 listopada 2011r. ustanawiające specyfikacje techniczne w odniesieniu do systemów zbierania deklaracji *online* na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej.)

Komisja Europejska udostępnia bezpłatnie otwarte oprogramowanie zawierające stosowne elementy techniczne i zabezpieczenia niezbędne do zapewnienia zgodności systemów z przepisami w/w rozporządzenia dotyczącymi systemów zbierania deklaracji *on-line*. Komisja zapewnia także hosting systemów na swoich serwerach.

- Certyfikacja systemu gromadzenia deklaracji *on-line*

Przed rozpoczęciem zbierania deklaracji poparcia w drodze *on-line* należy uzyskać poświadczenie zgodności systemu zbierania deklaracji z wymaganiami od właściwego organu krajowego. Organ powinien wydać stosowane poświadczenie w formie certyfikatu w przeciągu 1 miesiąca.

W Polsce organem tym jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (dane kontaktowe poniżej).

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Departament Ewidencji Państwowych i Teleinformatyki

02-106 Warszawa

ul. Adolfa Pawińskiego 17/21

b) czas gromadzenia deklaracji poparcia

Deklaracje poparcia mogą być zbierane tylko w ciągu 12 miesięcy od daty rejestracji danej inicjatywy obywatelskiej w rejestrze prowadzonym przez Komisję Europejską.

c) sygnatariusze-kto i jak może udzielić poparcia

Inicjatywę obywatelską może poprzeć każdy obywatel UE w wieku uprawniającym do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Nie jest wymagane wcześniejsze zarejestrowanie się do głosowania w wyborach, wystarczy być w odpowiednim wieku.

Celem wsparcia inicjatywy obywatelskiej należy wypełnić formularz deklaracji poparcia dla inicjatywy.

Formularze udostępniane są w sposób wybrany przez organizatora: na papierze lub online.

d) wymagania „parytetowe” dla osób popierających petycję w poszczególnych państwach członkowskich UE

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej ustala swoiste „parytety” poparcia dla inicjatywy przez odpowiednią liczbę obywateli w różnych państwach członkowskich:

- **petycja musi być poparta przez obywateli UE pochodzących, z co najmniej jednej czwartej państw członkowskich**
- **w co najmniej jednej czwartej państw członkowskich liczba osób popierających inicjatywę obywatelską musi wynieść minimalną liczbę określoną dla danego kraju UE w załączniku nr 1 do w/w Rozporządzenia (liczbę tę ustala się poprzez pomnożenie liczby posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w każdym z państw, pomnożonej przez 750).**

4. WERYFIKACJA I POŚWIADCZENIE DEKLARACJI POPARCIA

Po zebraniu deklaracji poparcia należy je przedstawić organom właściwym w danych krajach członkowskich UE do weryfikacji, korzystając w tym celu z formularza zgodnego z odpowiednim załącznikiem do w/w Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej. Organy te po weryfikacji złożonych deklaracji wydają specjalny certyfikat poświadczający liczbę ważnych deklaracji poparcia z danego państwa.

Proces weryfikacji i wydania poświadczeń nie powinien być dłuższy niż 3 miesiące od złożenia wniosku.

W Polsce organem właściwym do weryfikacji i poświadczenia deklaracji poparcia jest podobnie jak w przypadku wydania certyfikatu dla systemu zbierania deklaracji Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (dane kontaktowe poniżej).

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Departament Ewidencji Państwowych i Teleinformatyki

02-106 Warszawa

ul. Adolfa Pawińskiego 17/21

5. PRZEDSTAWIENIE INICJATYWY KOMISJI I ROZPATRYWANIE INICJATYWY

a) przedstawienie inicjatywy

W przypadku uzyskania przez organizatorów inicjatywy obywatelskiej poświadczenia poparcia ich inicjatywy przez odpowiednią liczbę obywateli UE i gdy spełnione są jednocześnie warunki dotyczące „parytetów” dla poparcia przez odpowiednią liczbę obywateli z odpowiedniej liczby państw członkowskich UE, organizatorzy mogą przedłożyć inicjatywę Komisji Europejskiej.

Wraz z przedstawieniem inicjatywy należy przedstawić informacje dotyczące wszelkiego wsparcia i finansowania otrzymanego na rzecz tej inicjatywy. Informacje te zostają opublikowane w rejestrze.

Uwaga:

Wysokość wsparcia i finansowania otrzymanego z jakiegokolwiek źródła, powyżej której należy dostarczyć informacji, jest taka sama, jak ta określona w Rozporządzeniu (WE) nr 2004/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. w sprawie przepisów regulujących partie polityczne na poziomie europejskim oraz zasad dotyczących ich finansowania. Aktualnie: o wartości równej lub przekraczającej 500 euro w przeliczeniu na rok i na sponsora.

b) procedura przed Komisją Europejską

Po otrzymaniu inicjatywy obywatelskiej Komisja Europejska:

- niezwłocznie publikuje inicjatywę obywatelską w rejestrze;
- odpowiedni przedstawiciele Komisji spotykają się z organizatorami inicjatywy celem umożliwienia im szczegółowego wyjaśnienia kwestii, których dotyczy inicjatywa obywatelska;
- organizatorom umożliwia się przedstawienie inicjatywy obywatelskiej na wysłuchaniu publicznym w Parlamencie Europejskim, w stosownych przypadkach z udziałem innych instytucji i organów Unii, które zgłoszą chęć udziału.

Po przeanalizowaniu wniosku Komisja Europejska w ciągu trzech miesięcy od daty przedstawienia jej inicjatywy wydaje komunikat zawierający prawne i polityczne wnioski Komisji dotyczące tej inicjatywy obywatelskiej, informacje na temat ewentualnych działań, jakie zamierza podjąć, oraz uzasadnienie podjęcia lub niepodjęcia tych działań. W przypadku podjęcia przez Komisję decyzji o niepodjęciu inicjatywy ustawodawczej, nie przysługuje odwołanie. O komunikacie dotyczącym inicjatywy Komisja powiadamia organizatorów, a także Parlament Europejski i Radę oraz podaje go do wiadomości publicznej.

6. OBOWIĄZEK OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH, ODPOWIEDZIALNOŚĆ ORGANIZATORÓW

a) Obowiązek ochrony danych osobowych

Organizatorzy inicjatywy obywatelskiej są obowiązani do przestrzegania przepisów unijnej Dyrektywy 95/46/WE, dotyczącej ochrony danych osobowych oraz przepisów krajowych przyjętych na mocy tej dyrektywy.

Organizatorów inicjatywy obywatelskiej uważa się za administratorów danych pozyskanych przez nich w związku z procedurą inicjatywy obywatelskiej.

Organizatorzy inicjatywy mają obowiązek zapewnić, że:

- dane osobowe zebrane do celów danej inicjatywy obywatelskiej nie będą wykorzystywane do żadnych innych celów niż udzielenie poparcia dla tej inicjatywy;
- wszystkie deklaracje poparcia otrzymane w związku z tą inicjatywą oraz wszelkie ich kopie zostaną zniszczone najpóźniej w ciągu miesiąca od przedłożenia tej inicjatywy Komisji lub w ciągu 18 miesięcy od daty rejestracji proponowanej inicjatywy obywatelskiej (w zależności od tego, która z tych dat jest wcześniejsza);
- zostaną wprowadzone w życie odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu ochrony danych osobowych przed ich przypadkowym lub bezprawnym zniszczeniem lub przypadkową utratą, zmianą, nieupoważnionym ujawnieniem lub dostępem do nich, w szczególności w przypadku, gdy przetwarzanie takich danych obejmuje ich przesyłanie za pomocą sieci, oraz przed wszystkimi innymi niezgodnymi z prawem formami przetwarzania.

Do ochrony danych osobowych są także zobowiązane właściwe organy państw członkowskich biorące udział w procedurze związanej z inicjatywą obywatelską (organy poświadczające zgodność systemu, organy poświadczające liczbę ważnych deklaracji).

b) odpowiedzialność

Organizatorzy ponoszą odpowiedzialność za wszelkie szkody, które spowodują w trakcie organizacji inicjatywy obywatelskiej, zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym.

Ponadto Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej nakłada na państwa członkowskie UE obowiązek ustanowienia „sankcji” za nieprzestrzeganie przepisów tego Rozporządzenia. W polskim systemie prawnym sankcje takie wprowadza ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o europejskiej inicjatywie obywatelskiej, która penalizuje m.in. takie zachowania jak bezprawne wywieranie wpływu na proces inicjatywy, czy wykorzystywanie danych osobowych uzyskanych w związku z inicjatywą w celach innych niż dla celów tej procedury.

7. ŹRÓDŁA I PODSTAWA PRAWNA

Jako przepisy prawne ustanawiające instytucję europejskiej inicjatywy obywatelskiej oraz regulujące zasady jej składania, należy wskazać:

- art. 11 ust. 4 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U.2004.90.864/30);
- art. 24 ust. 1 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U.2004.90.864/2);
- art. 211, art. 218 Regulaminu Parlamentu Europejskiego (m. publ. <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/00a4c9dab6/Regulamin.html>);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 211/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie inicjatywy obywatelskiej (Dz. U.UE.L.2011.65.1);
- Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) nr 1179/2011 z dnia 17 listopada 2011r. ustanawiające specyfikacje techniczne w odniesieniu do systemów zbierania deklaracji *on-line* na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej Dz.U.UE. L. 2011, 301.3);
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o europejskiej inicjatywie obywatelskiej (Dz.U. 2014 r., poz. 575) .

8. PRZYDATNE LINKI

1.	adres	http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:065:0001:0022:pl:PDF
	opis	tekst Rozporządzenia nr 211/2011
2.	adres	lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:301:0003:0009:PL:PDF -
	opis	tekst Rozporządzenia nr 1179/2011
3.	adres	http://isap.sejm.gov.pl/Download.jsessionid=9C6EACDBD71EEAC5DC38F72783BB6AF7?id=WDU20140000575&type=1
	opis	Tekst ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o europejskiej inicjatywie obywatelskiej

4.	adres	http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/00a4c9dab6/Regulamin.html
	opis	adres strony internetowej Parlamentu Europejskiego, na której udostępniana jest aktualna treść Regulaminu Parlamentu Europejskiego
5.	adres	http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome
	opis	adres strony internetowej Komisji Europejskiej zawierającej informacje na temat inicjatywy obywatelskiej
6.	adres	http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/how-it-works?lg=pl
	opis	Procedura dotycząca europejskiej inicjatywy ustawodawczej krok po kroku
7.	adres	http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/guide?lg=pl http://bookshop.europa.eu/pl/europejska-inicjatywa-obywatelska-pbNA0313428/
	opis	Przewodnik nt Europejskiej inicjatywy obywatelskiej dostępny w języku polskim opracowany przez Urząd Publikacji Unii Europejskiej
8.	adres	http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/FF5CC0636B37D7DEC1257990004D2C98/\$file/Europejska_i_inicjatywa_obywatelska.pdf
	opis	Publikacja opracowana na zlecenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych

II. Prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich

1. SWOBODNY PRZEPLYW OSÓB – PRAWO WJAZDU I POBYTU NA TEREN PAŃSTWA CZŁONKOWSKIEGO

Obywatel UE oraz członkowie jego rodziny mają prawo wjazdu z państwa członkowskiego w celu przemieszczenia się do innego państwa członkowskiego Unii. Pamiętajmy jednak, że prawo to doznaje ograniczeń wynikających z zasad polityki bezpieczeństwa, zdrowia i porządku publicznego uprawniających państwa członkowskie do zastosowania środka wydalenia lub odmowy wjazdu na teren tego państwa

Szczegółowe instytucje swobodnego przepływu zasady określa Dyrektywa 2004/38/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich (...), której przepisy państwa członkowskie UE zobowiązane były przenieść do systemów krajowych w drodze odpowiednich przepisów wykonawczych.

Uwaga:

Ponieważ Dyrektywa 2004/38/WE stanowi, iż jej przepisy nie naruszają mniej restrykcyjnych przepisów krajowych, możliwe jest, iż ustawodawstwo poszczególnych krajów członkowskich przewiduje mniejsze wymagania niż wskazane poniżej dla wjazdu i pobytu obywateli Unii i członków ich rodzin.

FUNDAMENTALNYM PRAWEM PRZYSŁUGUJĄCYM OBYWATELOM PAŃSTW CZŁONKOWSKICH JEST PRAWO DO SWOBODNEGO PRZEMIESZCZANIA SIĘ I PRZEBYWANIA NA TERYTORIUM KAŻDEGO Z PAŃSTW UNII EUROPEJSKIEJ. PRAWO TO JEDNAK MOŻE BYĆ OGRANICZANE

2. PRAWO WJAZDU I POBYTU OBYWATELA UNII PRZEZ

3. OKRES NIEPRZEKRACZAJĄCY TRZECH MIESIĘCY

Obywatel UE oraz członkowie jego rodziny mają prawo wjazdu z państwa członkowskiego w celu przemieszczenia się do innego państwa członkowskiego Unii.

Prawo pobytu przez okres nieprzekraczający 3 miesięcy przysługuje:

- każdemu obywatelowi Unii,
- w każdym państwie członkowskim Unii Europejskiej

pod warunkiem posiadania ważnego paszportu lub dowodu osobistego.

Państwo członkowskie może wymagać zgłoszenia obecności na swoim terytorium. Termin na zgłoszenie powinien być racjonalny i niedyskryminujący. Prawo wjazdu i pobytu członka rodziny Obywatela Unii (niebędącego obywatelem Unii) przez okres nieprzekraczający trzech miesięcy

Prawo wjazdu i pobytu przez okres nieprzekraczający 3 miesięcy przysługuje także:

- każdemu członkowi rodziny obywatela UE, niebędącemu obywatelem UE, który towarzyszy lub dołącza do obywatela Unii
- w każdym państwie członkowskim Unii Europejskiej

pod warunkiem posiadania ważnego paszportu, z tym, że osoby te mogą być zobowiązane do posiadania wizy wjazdowej zgodnie do przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 539/2001 wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (w zależności od obywatelstwa i długości pobytu) lub wydanej zgodnie z przepisami krajowymi (z obowiązku takiego są zwolnione osoby, które posiadają tzw. kartę pobytową, której zasady wydawania również określa Dyrektywa nr 2004/38/WE).

Państwa Członkowskie przyznają członkom rodzin obywateli Unii, niebędącym obywatelami UE, wszelkie ułatwienia w uzyskaniu niezbędnych wiz, t.j. wizy takie powinny być wydawane nieodpłatnie, tak szybko jak to jest możliwe, oraz na podstawie procedury przyspieszonej. Należy także zasygnalizować, że dodatkowe ułatwienia dla obywateli państw trzecich związane są z porozumieniami Schengen (obecnie w strefie Schengen znajduje się większość krajów Unii).

Natomiast w stosunku do w/w osób nie nakłada się obowiązku posiadania wizy wyjazdowej (lub dopełnienia równoważnych formalności) przy opuszczaniu terytorium państwa członkowskiego Unii (jednak zasada ta nie narusza przepisów dotyczących dokumentów podróży, mających zastosowanie do krajowych kontroli granicznych).

Prawo swobodnego przemieszczania się i pobytu członek rodziny uzyskuje automatycznie, niezależnie od jego przynależności państwowej.

Uwaga:

Członek rodziny: oznacza współmałżonka; partnera, z którym obywatel Unii zawarł zarejestrowany związek partnerski, jeżeli ustawodawstwo przyjmującego państwa członkowskiego uznaje równoważność między zarejestrowanym związkiem partnerskim, a małżeństwem; bezpośrednich zstępnych, którzy nie ukończyli dwudziestego pierwszego roku życia lub pozostają na utrzymaniu, oraz tych współmałżonka lub partnera, jak zdefiniowano powyżej; bezpośrednich wstępnych pozostających na utrzymaniu obywatela Unii oraz tych współmałżonka lub partnera.

W stosunku do pozostałych członków rodziny obywatela UE, państwa członkowskie mają obowiązek ułatwić wjazd i pobyt następujących osób:

- wszelkich innych członków rodziny, bez względu na ich przynależność państwową, którzy nie są objęci wskazaną powyżej definicją członka rodziny, a w kraju, z którego przybyli, pozostają na utrzymaniu lub są członkami gospodarstwa domowego obywatela Unii, posiadającymi pierwotne prawo pobytu, lub gdzie istnieją poważne względy zdrowotne ściśle wymagające osobistej opieki obywatela Unii nad członkiem rodziny;
- partnera, z którym obywatel Unii pozostaje w stałym, należycie poświadczonym związku.

Przyjmujące Państwo Członkowskie dokonuje szczegółowej analizy osobistych okoliczności i uzasadnia każdą odmowę wjazdu lub pobytu wobec tych osób. Prawo pobytu przez okres przekraczający trzy miesiące

4. Prawo pobytu przez okres przekraczający 3 miesiące przysługuje:

- każdemu obywatelowi Unii,
- w każdym państwie członkowskim Unii Europejskiej

jeżeli osoby te:

- są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek w przyjmującym państwie członkowskim
- lub
- posiadają wystarczające zasoby dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego

w okresie pobytu, oraz są objęci pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym państwie członkowskim

lub

- są zapisani do instytucji prywatnej lub publicznej, w celu odbycia studiów, włącznie z kształceniem zawodowym oraz są objęci pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym państwie członkowskim i zapewnią odpowiednią władzę krajową, że posiadają wystarczające zasoby dla siebie i członków rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie ich pobytu

lub

- są członkami rodziny towarzyszącymi lub dołączającymi do obywatela Unii, który spełnia warunki określone wyżej.

Pozwolenia na pobyt zostały zniesione dla obywateli Unii, jednakże państwa członkowskie mogą wymagać od nich zarejestrowania się u właściwych władz w terminie nie krótszym niż trzy miesiące od dnia przyjazdu.

Członkom rodziny obywateli Unii niebędący obywatelami państwa członkowskiego również może przysługiwać prawo pobytu na okres przekraczający 3 miesiące, jeżeli obywatel Unii, któremu towarzyszą lub do którego dołączają spełnia w/w warunki dla pobytu obywatela Unii na terenie państwa członkowskiego przez okres przekraczający 3 miesiące.

Członkom rodziny obywatela Unii spoza Unii wydawane są karty pobytowe, jeśli planowany okres pobytu ma przekroczyć 3 miesiące. Termin na złożenie wniosku nie może być krótszy niż 3 miesiące od dnia przyjazdu. Karty wydawane są na okres 5 lat lub krótszy okres pobytu.

W przypadku, gdy pobyt obywatela Unii jest związany z jego kształceniem (odbywaniem studiów), prawo do pobytu może przysługiwać jedynie współmałżonkowi, zarejestrowanemu partnerowi, dzieciom pozostającym na utrzymaniu. Do bezpośrednich wstępnych obywatela Unii lub jego współmałżonka (zarejestrowanego partnera), którym zostało przyznane utrzymanie, stosuje się zasady dotyczące ułatwiania pobytu, ale z zachowaniem indywidualnej analizy okoliczności konkretnego przypadku.

4. PRAWO POBYTU CZŁONKÓW RODZIN OBYWATELA UNII W RAZIE UTRATY WIĘZI Z OBYWATELEM UNII

Śmierć, wyjazd obywatela Unii, czy rozwód z obywatelem Unii (unieważnienie małżeństwa lub ustanie zarejestrowanego związku partnerskiego) **nie narusza prawa pobytu członków jego rodziny, którzy są obywatelami jednego z państw członkowskich**. Przed uzyskaniem prawa stałego pobytu, osoby zainteresowane muszą spełniać warunki pozwalające na pobyt obywateli państwa członkowskiego na terenie innego państwa członkowskiego przez okres dłuższy niż 3 miesiące (wskazane w pkt 4 powyżej).

Śmierć, wyjazd obywatela Unii, czy rozwód z obywatelem Unii (unieważnienie małżeństwa lub ustanie zarejestrowanego związku partnerskiego) **nie narusza prawa pobytu członków jego rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z państw członkowskich**, jeśli dodatkowo są określone warunki wskazane w Dyrektywie 2004/38/WE (m.in. w sytuacji jeśli gdy na mocy porozumienia lub decyzją sądu, współmałżonek lub partner, który nie jest obywatelem Państwa Członkowskiego, sprawuje opiekę nad dziećmi obywatela Unii oraz jeśli posiadają wystarczające środki dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym Państwie Członkowskim przez okres pobytu).

*UPRAWNIENIA, Z JAKICH MOGĄ KORZYSTAĆ OBYWATELE POLSCY, JAKO OBYWATELE UNII EUROPEJSKIEJ
~MOŻLIWOŚCI STWARZANE PRZEZ INSTYTUCJE I ORGANY~*

5. PRAWO STAŁEGO POBYTU

Obywatele Unii, którzy legalnie zamieszkują w przyjmującym państwie członkowskim przez nieprzerwany okres pięciu lat, mają prawo stałego pobytu w tym państwie.

Prawo do stałego pobytu przyznawane jest także dla członków rodziny, którzy nie są obywatelami państwa członkowskiego i którzy legalnie zamieszkiwali wraz z obywatelem Unii nieprzerwanie przez okres pięciu lat w tym państwie.

Państwa członkowskie, na wniosek, wydają obywatelom Unii dokument poświadczający stały pobyt, osobom niebędącym obywatelami Unii wydawane są karty stałego pobytu (wniosek o taką kartę należy złożyć przed wygaśnięciem karty pobytu).

Po nabyciu prawa stałego pobytu można je utracić jedynie w wyniku nieobecności w przyjmującym państwie członkowskim przez okres przekraczający dwa kolejne lata.

Nie uważa się za przerwanie ciągłości pobytu m.in. okresów przejściowej nieobecności nieprzekraczającej ogółem 6 miesięcy w roku.

Uwaga:

Dyrektywa 2004/38/WE przewiduje odstępstwa od tychże zasad, m.in. możliwe jest także uzyskanie prawa stałego pobytu przed upływem 5 lat przez pracowników lub osoby pracujące na własny rachunek, które zakończyły pracę i spełniają inne warunki określone dyrektywą (np. osiągnęły wiek uprawniający je do otrzymania emerytury). Prawo to zostaje przyznane także członkom rodziny obywatela Unii, który nabył takie stałe pobytu, bez względu na przynależność państwową, wspólnie z nim zamieszkującym (w określonych wypadkach może nawet być przyznane po śmierci obywatela Unii).

6. Utrata prawa pobytu

Niezależnie od powyższego należy zaznaczyć, iż przed nabyciem prawa stałego pobytu możliwa jest utrata prawa pobytu przez obywatela Unii i członków jego rodziny:

- w przypadku pobytu na okres nieprzekraczający 3-miesiący, jeśli obywatel Unii i członkowie jego rodziny staną się nieracjonalnym obciążeniem dla systemu pomocy społecznej
- w przypadku pobytu na okres przekraczający 3 miesiące, jeśli obywatele Unii i członkowie ich rodzin przestaną spełniać warunki uprawniające ich do pobytu na terenie państwa członkowskiego.

Natomiast po nabyciu prawa stałego pobytu można je utracić jedynie w wyniku nieobecności w przyjmującym Państwie Członkowskim przez okres przekraczający dwa kolejne lata.

OGRANICZENIA W PRAWIE WJAZDU I PRAWIE POBYTU

Państwa Członkowskie mogą ograniczyć swobodę przemieszczania się i pobytu obywateli Unii i członków ich rodziny, bez względu na przynależność państwową, kierując się względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego. W żadnym wypadku na względy te nie można się powoływać do celów gospodarczych.

UPRAWNIENIA, Z JAKICH MOGĄ KORZYSTAĆ OBYWATELE POLSCY, JAKO OBYWATELE UNII EUROPEJSKIEJ
~MOŻLIWOŚCI STWARZANE PRZEZ INSTYTUCJE I ORGANIZACJE~

Środki wpływające na swobodę przemieszczania się i zamieszkania muszą być zgodne z zasadą proporcjonalności i opierać się wyłącznie na indywidualnym zachowaniu danej osoby. Takie zachowanie musi stanowić rzeczywiste, aktualne i dostatecznie poważne zagrożenie narażające jeden z podstawowych interesów społecznych.

Prawo wydalenia doznaje szeregu ograniczeń i wymogów wskazanych w Dyrektywie 2004/38/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich (...).

Osoby zainteresowane są powiadamiane o decyzji ograniczającej swobodę przemieszczania się i pobytu w taki sposób, aby były w stanie zrozumieć treść powiadomienia i jego skutki. Osoby zainteresowane są informowane o względach, na podstawie, których podjęto decyzję

Państwa członkowskie są zobowiązane zapewnić prawo do odwołania się od w/w decyzji na drodze sądowej (w określonych wypadkach administracyjnej).

7. ŹRÓDŁA I PODSTAWA PRAWNA

Podstawę prawną dla instytucji swobodnego przepływu stanowi przede wszystkim:

- Art. 20 ust. 2 a), art. 21, Część III tytuł IV i V Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - (Dz.U.2004.90.864/2 (T))
- Artykuł 3 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej - (Dz.U.2004.90.864/30)
- Dyrektywa 2004/38/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U.UE.L.2004.158.77)
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej - (Dz.U.UE.C.2007.303.1)

8. PRZYDATNE LINKI

1.	adres	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0038&from=PL
	opis	Tekst Dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r
2.	adres	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:32001R0539
	opis	Tekst Rozporządzenia Rady (WE) NR 453/2003 z dnia 6 marca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 539/2001 wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wize podczas przekraczania granic zewnętrznych oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu
3.	adres	http://bookshop.europa.eu/pl/swoboda-przemieszczania-si-i-pobytu-w-europie-pbDS3113553/
	opis	adres strony internetowej na której znajdziemy broszurę pn „Swoboda przemieszczania się i pobytu w Europie”
4.	adres	http://europa.eu/youreurope/citizens/travel/index_pl.htm
	opis	adres oficjalnego portalu Unii Europejskiej, na którym znajdziemy informacje o zasadach swobodnego przemieszczania się

III. Prawo do odwoływania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich

1. EUROPEJSKI RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH – OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich (w dalszej części rozdziału zwany w skrócie „RPO”) to instytucja Unii Europejskiej mająca pełnić rolę kontrolną w zakresie prawidłowego administrowania w działaniach organów, instytucji i jednostek organizacyjnych UE (wspólnotowa kontrola pozasądowa).

RPO może prowadzić działania w ramach postępowań związanych z wnoszeniem skarg indywidualnych, jak i własnej inicjatywy. RPO wykonuje swoją funkcję w sposób w pełni niezależny i bezstronny, a jego siedziba znajduje się w Strasburgu.

RPO wybierany jest przez Parlament Europejski, każdorazowo na początku kadencji nowego Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego, spośród kandydatur przedstawionych przez grupy posłów, przy czym w procedurze wyboru kandydatury poddane są ostatecznie głosowaniu Parlamentu.

Funkcją RPO jest rozpatrywanie skarg dotyczących wypadków tzw. „niewłaściwego administrowania” w działaniach instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych Unii. RPO nie jest jednak uprawniony do rozpatrywania skarg dotyczących Trybunału Sprawiedliwości i Sądu I Instancji wykonujących funkcje sądowe. Przez niewłaściwe administrowanie należy rozumieć działania organów i instytucji unijnych sprzeczne z przepisami prawa UE lub zasadami tego prawa ustalonymi przez orzecznictwo sądownictwa unijnego. Przejawami złego administrowania mogą być, m.in.

- nieprawidłowości administracyjne
- niesprawiedliwość
- dyskryminacja
- nadużycie władzy,
- brak odpowiedzi
- nieudzielenie informacji,
- zbędna zwłoka

RPO nie może brać udziału w postępowaniach sądowych ani kwestionować zasadności orzeczeń sądowych. RPO nie ma także prawa rozpatrywania skarg dotyczących działalności jakichkolwiek innych organów lub osób, w szczególności organów państw członkowskich (krajowych, lokalnych), chociażby dotyczyły one spraw unijnych, czy też działalności osób prywatnych. RPO nie stanowi także organu odwoławczego w stosunku do krajowych rzeczników praw obywatelskich.

Należy także podkreślić, iż przedmiotem skargi powinno być działanie instytucji lub organu, a nie poszczególnego urzędnika.

RPO świadczy pomoc na rzecz obywateli UE przede wszystkim poprzez podejmowanie współpracy z instytucjami i organami UE celem usunięcia „niewłaściwego administrowania” lub przekazywanie zaleceń dla tych organów i instytucji (choć należy zauważyć, iż zalecenia te nie są wiążące).

DZIAŁALNOŚĆ RPO MA DWA GŁÓWNE CELE - UJAWNIANIE PRZYPADKÓW NIEWŁAŚCIWEGO ADMINISTROWANIA ORAZ DZIAŁANIE NA RZECZ ZAPRZESTANIA TAKICH NARUSZEŃ.

GŁÓWNYM CELEM EUROPEJSKIEGO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH JEST CZUWANIE NAD JAKOŚCIĄ ADMINISTRACJI WSPÓLNOTOWEJ

2. SKARGA DO RPO – WNIESIENIE SKARGI

a) Kto może wnieść skargę

Skargę do RPO może wnieść:

- każdy obywatel UE
- osoba fizyczna mająca miejsca zamieszkania na terenie państwa członkowskiego UE
- osoba prawna mająca statutową siedzibę na terenie państwa członkowskiego UE

b) wymagania dla wniesienia skargi

- skarga wnoszona jest na piśmie i może być sporządzona w każdym z języków urzędowych UE, w tym języku polskim (dalsze postępowanie będzie prowadzone w języku, w jakim została sporządzona skarga)
- treść skargi powinna umożliwić stwierdzenie tożsamości osoby, która ją złożyła oraz przedmiotu skargi (*Uwaga: Skarżący może żądać, aby skarga została zakwalifikowana jako poufna*)
- choć nie znajduje to wprost wyrażenia w przepisach dotyczących RPO, zgodnie z ustaloną praktyką, skarga powinna być złożona na formularzu, którego wzór jest umieszczony na stronie internetowej RPO <http://www.ombudsman.europa.eu/form/pl/default.htm>
- do skargi warto załączyć wszystkie dokumenty konieczne do jej rozpoznania
- **skarga nie może być wniesiona później niż w terminie dwóch lat od daty powzięcia przez skarżącego informacji o faktach będących przedmiotem skargi**
- **złożenie skargi musi być poprzedzone odpowiednimi działaniami administracyjnymi wobec instytucji i organów, których dotyczy skarga** (złożenie skargi możliwe jest po wyczerpaniu możliwości wyegzekwowania właściwego działania od skarżonej instytucji)
- **sprawa będąca przedmiotem skargi nie może być poddana rozstrzygnięciu sądu** (RPO nie może brać udziału w postępowaniach sądowych ani kwestionować zasadności orzeczeń sądowych)

UPRAWNIENIA, Z JAKICH MOGĄ KORZYSTAĆ OBYWATELE POLSCY, JAKO OBYWATELE UNII EUROPEJSKIEJ
~MOŻLIWOŚCI STWARZANE PRZEZ INSTYTUCJE I ORGANY~

- **skarga może dotyczyć wyłącznie działalności organów lub instytucji UE, z wyjątkiem Trybunału Sprawiedliwości i Sądu I instancji wykonujących funkcje sądowe**

Dodatkowe warunki dotyczące skarg urzędników i pozostałych pracowników instytucji i organów unijnych wobec tych organów i instytucji, dotyczących stosunku pracy:

- **wyczerpanie** możliwości składania zażaleń i skarg przewidziane w wewnętrznych przepisach administracyjnych, w szczególności procedury określone w art. 90 ust. 1 i 2 regulaminu pracowniczego oraz w razie upływu terminu udzielenia odpowiedzi przez organ lub instytucję.

Uwaga:

RPO orzeka o niedopuszczalności skargi lub zaprzestaje jej rozpatrywania, jeśli toczące się lub zakończone postępowanie sądowe dotyczy zarzutów podniesionych w skardze.

Złożenie skargi do RPO nie ma wpływu na bieg terminów do wnoszenia środków odwoławczych w postępowaniu sądowym i administracyjnym.

c) sposób wniesienia skargi

Skarga może być:

- wysłana pocztą na adres:

**Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich
1 AvenueduPresident Robert Schuman
B.P. 403 du President Robert Schumanc
Francja**

- złożona *on-line* za pośrednictwem strony internetowej RPO dostępnego pod adresem:

<http://www.ombudsman.europa.eu/form/pl/default.htm>

d) poufność

Skarżący może żądać, aby skarga została zakwalifikowana, jako poufna.

3. POSTĘPOWANIE PO WNIESIENIU SKARGI

a) wstępne postępowanie – badanie kompetencji RPO oraz formalnej dopuszczalności skargi

Po wpłynięciu skargi są identyfikowane, rejestrowane i numerowane, a skarżącemu wysyła się potwierdzenie przyjęcia skargi wraz z oznaczeniem numeru rejestracyjnego skargi i urzędnika zajmującego się sprawą.

W uzasadnionych przypadkach i za zgodą skarżącego RPO może przekazać skargę:

- Parlamentowi Europejskiemu w celu jej rozpatrzenia jako petycji
- innym właściwym organom.

Następnie RPO bada swoją właściwość w sprawie oraz dopuszczalność skargi (m.in., przeciwko komu skierowana jest skarga czego dotyczy, czy wyczerpano procedury przed organem unijnym).

Przed podjęciem decyzji RPO może zażądać od skarżącego dostarczenia dodatkowych informacji lub dokumentów.

W przypadku, gdy RPO uzna, że sprawa nie wchodzi w zakres jego kompetencji lub nie jest dopuszczalna zamyka sprawę, o czym informuje skarżącego i może doradzić skarżącemu zwrócić się do innych organów.

b) postępowanie w razie uznania dopuszczalności skargi

- decyzja w sprawie wszczęcia dochodzenia lub zamknięcia sprawy bez przeprowadzenia dochodzenia

W przypadku uznania przez RPO dopuszczalności skargi podejmuje on decyzję, czy zasadne jest przeprowadzenie w sprawie dochodzenia, jeśli uzna, że nie zachodzą przesłanki dla wszczęcia dochodzenia zamyka sprawę i informuje o tym skarżącego oraz może powiadomić o sprawie zainteresowaną instytucję.

Wskazać można, iż takie sytuacje mające najczęściej miejsce w przypadkach, gdy sama treść skargi pozwala na przyjęcie skargi za dopuszczalną, ale już wstępna analiza sprawy prowadzi do wniosku, że dany organ lub instytucja UE nie dopuściły się „niewłaściwego administrowania” Jako przykład obrazujący tę sytuację można wskazać, sprawę, w której skarżący dowodził, że Europejski Bank Centralny pragnie zburzyć budynek o historycznej wartości i w odpowiedzi na korespondencję w tej sprawie wystosował odpowiedź zredagowaną w sposób arogancki i lekceważący. Skarżący załączył do skargi swój list, lecz nie odpowiedź EBC, po zwróceniu się przez RPO do skarżącego o przekazanie kopii odpowiedzi ECB, RPO uznał po dokonaniu analizy tego pisma, iż odpowiedź była w istocie sformułowana w sposób wyważony i pomocy, stąd nie istniały podstawy dla wszczęcia dochodzenia (sygn. 630/2007/WP).

- dochodzenie

Jeśli RPO uzna, że istnieją przesłanki dla wszczęcia dochodzenia, informuje o tym skarżącego i organ lub instytucję, której skarga dotyczy. RPO przekazuje instytucji (organowi) kopię skargi i wzywa ją do złożenia opinii w określonym terminie, który na ogół wynosi maksymalnie trzy miesiące. Wezwanie skierowane do instytucji (organu) może określać, które aspekty skargi lub zagadnienia powinny zostać omówione w opinii.

Następnie RPO wysyła opinię instytucji do skarżącego. Skarżący ma możliwość zgłosić RPO swoje uwagi w określonym terminie, który na ogół wynosi maksymalnie jeden miesiąc.

Jeżeli po przedstawieniu uwag przez skarżącego RPO uzna to za stosowne, przeprowadzi dalsze dochodzenie, wzywając instytucję do złożenia opinii, a skarżącego do złożenia uwag, z tym, że w trakcie dalszego dochodzenia czas na złożenie opinii przez instytucję (organ) UE wynosi już tylko 1 miesiąc.

W trakcie prowadzenia dochodzenia RPO korzysta z szeregu uprawnień, jest m.in. uprawniony do:

- zażądania od instytucji i organów wspólnotowych oraz organów państw członkowskich dostarczenia w stosownym terminie informacji lub dokumentów na potrzeby prowadzonego dochodzenia.
- dokonania kontroli akt instytucji, której skarga dotyczy,
- zażądania od urzędników lub innych pracowników instytucji lub organów wspólnotowych złożenia zeznań
- zlecenia wykonania badań lub ekspertyz, które uważa za niezbędne dla powodzenia prowadzonego dochodzenia.

Zauważyć jednak należy, że w/w uprawnienia RPO podlegają różnego rodzaju ograniczeniom, w szczególności ze względu na tajność lub poufność dokumentów, np. udostępnienie dokumentów pochodzących z państw członkowskich opatrzone klauzulą tajności ma miejsce tylko po uzyskaniu zgody danego państwa.

Uwaga:

Zgodnie z przepisami wykonawczymi ustanowionymi decyzją RPO w stosownym przypadku RPO może skorzystać z uproszczonego postępowania niż wskazana powyżej procedura dochodzenia w celu uzyskania szybkiego rozwiązania.

4. ZAMKNIĘCIE DOCHODZENIA I DECYZJE PODEJMOWANE PRZEZ RPO PO ZAKOŃCZENIU DOCHODZENIA

Jeśli RPO w trakcie dochodzenia znajdzie dowody niewłaściwego administrowania możliwe są trzy rozwiązania:

- polubowne rozwiązanie sprawy przy współpracy z instytucją (organem) UE dopuszczającym się naruszenia
- udzielenie krytycznej uwagi instytucji (organowi) UE
- sporządzenie sprawozdania **z zaleceniami**

ROZWIĄZANIA POLUBOWNE

Jeśli RPO uzna, iż w drodze skutecznej współpracy z instytucją (organem) UE dopuszczającym się naruszenia udało mu się dojść do wyeliminowania niewłaściwego administrowania poprzez rozwiązanie satysfakcjonujące skarżącego, zamyka sprawę podejmując decyzję z uzasadnieniem.

O podjętej decyzji informuje skarżącego i instytucję, której dotyczy skarga.

a) UWAGI KRYTYCZNE

RPO udziela instytucji (organowi) UE krytycznej uwagi, jeśli uzna, że:

- instytucja, której skarga dotyczy, nie jest już w stanie dłużej wyeliminować zaistniałego przypadku niewłaściwego administrowania, oraz
- przypadek niewłaściwego administrowania nie ma skutków o charakterze ogólnym.

RPO informuje o tym skarżącego i instytucję, której dotyczy skarga.

b) SPRAWOZDANIE Z ZALECENIAMI

RPO sporządza sprawozdanie z zaleceniami wstępnymi dla instytucji, której dotyczy skarga, jeśli uzna, że:

- instytucja, której dotyczy skarga, może wyeliminować zaistniały przypadek niewłaściwego administrowania, albo
- przypadek niewłaściwego administrowania powoduje skutki o charakterze ogólnym

W przypadku sporządzenia sprawozdania z zaleceniami RPO wysyła egzemplarz swojego sprawozdania oraz zalecenia wstępne do instytucji (organu) UE, której dotyczy skarga oraz do skarżącego.

Instytucja (organ) UE, której dotyczy skarga, przekazuje RPO szczegółową opinię dotyczącą przekazanego przez RPO sprawozdania w terminie trzech miesięcy. Opinia ta może zawierać akceptację decyzji RPO oraz określać środki podjęte w celu wdrożenia zaleceń wstępnych.

Jeśli RPO uzna, że szczegółowa opinia przekazana przez instytucję (organ) UE, która dopuściła się niewłaściwego administrowania nie jest satysfakcjonująca, może sporządzić specjalne sprawozdanie dla Parlamentu Europejskiego w związku ze stwierdzonym przypadkiem niewłaściwego administrowania. Sprawozdanie może zawierać zalecenia. RPO wysyła także egzemplarz sprawozdania instytucji, której dotyczy skarga oraz skarżącemu.

Wskazać także można, iż RPO może zgłosić popełnienie przestępstwa organom ścigania, jeśli ujawni działania spełniające przesłanki popełnienia przestępstwa podczas swojego dochodzenia.

5. ŹRÓDŁA I PODSTAWA PRAWNA

Jako przepisy prawne ustanawiające instytucję RPO oraz regulujące zasady wyboru, odwołania oraz uprawnienia RPO, należy wskazać:

- art. 20 ust. 1 pkt d, art. 24, 228 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. 2004 r., nr 90, poz. 864 z późn. zm.)
- art. 43 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (m. publ. Dz.U.UE.C. 2007.303.1)
- art. 219-221 Regulaminu Parlamentu Europejskiego (m. publ. <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/00a4c9dab6/Regulamin.html>)
- Decyzję Parlamentu Europejskiego w sprawie postanowień i ogólnych warunków wykonywania zadań przez Rzecznika Praw Obywatelskich (m. publ. Dz.(Dz.U. L 113 z 4.5.1994, str. 15), zmienioną jego decyzjami z dnia 14 marca 2002 r. (Dz.U. L 92 z 9.4.2002, str. 13) oraz z dnia 18 czerwca 2008 r. (Dz.U. L 189 z 17.7.2008, str. 25) (załącznik do Regulaminu Parlamentu Europejskiego)

*UPRAWNIENIA, Z JAKICH MOGĄ KORZYSTAĆ OBYWATELE POLSCY, JAKO OBYWATELE UNII EUROPEJSKIEJ
~MOŻLIWOŚCI STWARZANE PRZEZ INSTYTUCJE I ORGANY~*

- Decyzję Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich ustanawiającą przepisy wykonawcze z dnia 8 lipca 2002 r. i zmieniona decyzjami Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 5 kwietnia 2004 r. i 3 grudnia 2008 r. (załącznik do Regulaminu Parlamentu Europejskiego)

6. PRZYDATNE LINKI

1.	adres	http://www.europarl.europa.eu/sides/getLastRules.do?language=PL&reference=TOC
	opis	adres strony internetowej Parlamentu Europejskiego, pod którym dostępny jest Regulamin PE oraz stanowiące do niego załączniki dotyczące wykonywania zadań przez RPO (załącznik nr X)
2.	adres	http://www.ombudsman.europa.eu/pl/atyourservice/home.faces
	opis	adres strony internetowej RPO, pod którym dostępny jest informator na temat funkcji RPO oraz składania skargi indywidualnej
3.	adres	http://bookshop.europa.eu/pl/europejski-rzecznik-praw-obywatelskich-pbQK0114604/
	opis	adres strony internetowej pod którym dostępna jest broszura pn „ <i>Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich. Dla przedsiębiorców.</i> ”
4.	adres	http://www.ombudsman.europa.eu/showResource?resourceId=1225875025713_glance_pl.pdf&type=pdf&download=true&lang=pl.
	opis	adres strony internetowej na której znajdziemy przykłady spraw w których pomógł Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich
5.	adres	http://www.ombudsman.europa.eu/pl/resources/staffguide.faces#/page/7
	opis	adres strony internetowej RPO, pod którym dostępna jest broszura pt: „Przewodnik po skardze Rzecznika Praw Obywatelskich UE” (ang. wersja językowa)
6.	adres	http://www.ombudsman.europa.eu/speeches/pdfen/jerus_en.pdf
	opis	adres strony internetowej pod którym dostępny jest artykuł dotyczący roli RPO dostępny na stronie internetowej RPO (ang. wersja językowa)
7.	adres	http://www.ombudsman.europa.eu/pl/activities/annualreports.faces
	opis	Sprawozdanie roczne Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich 2013
8.	adres	http://www.ombudsman.europa.eu/showResource?resourceId=1225875025713_glance_pl.pdf&type=pdf&download=true&lang=pl.
	opis	adres strony internetowej na której znajdziemy przykłady spraw w których pomógł Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich
9.	adres	http://bookshop.europa.eu/pl/europejski-rzecznik-praw-obywatelskich-pbQKAD12001/
	opis	adres strony internetowej na której znajdziemy broszurę pn „ <i>Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich. Przegląd 2011</i> ”
10.	adres	http://bookshop.europa.eu/pl/europejski-rzecznik-praw-obywatelskich-pbQKAD13001/
	opis	adres strony internetowej na której znajdziemy broszurę pn „ <i>Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich. Przegląd 2012</i> ”

IV. Prawo składania petycji do parlamentu europejskiego

1. CHARAKTERYSTYKA PETYCJI I PODSTAWA PRAWNA INSTYTUCJI

Petycja do Parlamentu Europejskiego (dalej: PE) jest pozasądowym środkiem nadzoru nad przestrzeganiem prawa unijnego.

Petycja może mieć formę skargi, wniosku, czy też przekazania uwag, może być wnoszona w interesie prywatnym jak i publicznym. Petycja może dotyczyć naruszeń praw ustanowionych w przepisach unijnych przez państwo członkowskie, władze samorządowe, czy inne instytucje.

Rolą petycji jest w szczególności oddziaływanie na proces ustawodawczy, który leży w kompetencji PE, jako organu UE, jak i umożliwienie PE gromadzenia bieżącej wiedzy na temat przestrzegania i wdrażania ustawodawstwa unijnego przez państwa członkowskie.

PE nie jest organem sądowym i nie posiada uprawnień do unieważnienia, uchylecia lub zmiany jakichkolwiek decyzji kompetentnych organów państw członkowskich (np. wyroku sądu państwa członkowskiego).

PETYCJE SĄ FORMĄ KONTROLI PRZESTRZEGANIA PRAWA WSPÓLNOTOWEGO, SPRAWOWANEJ PRZEZ PARLAMENT

JEST TO JEDNO Z PODSTAWOWYCH PRAW OBYWATELI UNII

2. PODMIOTY UPRAWNIONE DO ZŁOŻENIA PETYCJI

Petycja może zostać wniesiona przez:

- obywateli UE,
- osoby fizyczne niebędące obywatelami UE, ale mające miejsce zamieszkania na terytorium któregoś z państw członkowskich UE,
- osoby prawne mające swoją statutową siedzibę na terenie któregoś z państw członkowskich UE.

Petycje mogą być składane indywidualnie albo wspólnie w imieniu większej grupy osób fizycznych bądź prawnych.

W przypadku składania petycji przez większą liczbę osób konieczne jest wyznaczenie przedstawiciela osób składających petycję oraz jego zastępców. Niewskazanie przedstawiciela skutkuje uznaniem przez PE za składającego petycję osoby, której podpis na petycji widnieje, jako pierwszy lub „innej odpowiedniej osoby”.

3. WARUNKI WNIESIENIA PETYCJI

a) WARUNKI MATERIALNE

Petycja może dotyczyć spraw związanych z działalnością Unii Europejskiej, t.j. spraw objętych kompetencjami UE i niepozostających w gestii państw członkowskich.

Warunkiem niezbędnym jest także wymóg, aby petycje wystosowywane były przez podmioty, których dane sprawy dotyczą bezpośrednio (uwaga: zgodnie z informacjami podawanymi przez Parlament Europejski warunek bezpośredniości podlega bardzo szerokiej wykładni).

b) WARUNKI FORMALNE

➤ **Informacje identyfikujące składającego petycję**

Każda petycja, aby spełnić warunki formalne musi zawierać następujące dane dotyczące składającego petycję:

- **nazwisko,**
- **obywatelstwo**
- **miejsce zamieszkania osoby ją składającej**

Uwaga:

Jeśli petycję składa kilka osób wówczas w petycji należy podać wskazane w punktach powyżej dane odnośnie wszystkich osób składających petycję, w tym także **podpisy osób składających petycję.**

➤ **Forma**

Petycję wnosi się na piśmie lub w drodze wypełnienia formularza *on-line*. Regulamin PE nie wyznacza szczegółowych wymagań, co do formy, czy sposobu redakcji petycji, choć oczywiście petycja powinna być czytelna, co umożliwi jej prawidłowe rozpoznanie. W przypadku wnoszenia petycji drogą *on-line* należy skorzystać z formularza dostępnego na stronie internetowej PE.

Do petycji można dołączyć, jako załączniki kopie istotnych dla jej rozstrzygnięcia dokumentów.

➤ **Język**

Petycja może być sporządzona w dowolnym języku urzędowym państw członkowskich UE, w tym i w języku polskim.

Wyjątkowo petycja może być sporządzona w innym języku niż jeden z języków urzędowych UE, są to następujące przypadki:

- składający petycję dołączy do tekstu petycji sporządzonego w innym języku niż język urzędowy jednego z krajów UE jej tłumaczenie na jeden z języków urzędowych UE
- Prezydium PE podejmie decyzję dopuszczającą składanie petycji i prowadzenie ze składającym petycję korespondencji w innym języku używanym w danym państwie członkowskim.

Uwaga:

W przypadku, gdy składający petycję dołączy do jej tekstu sporządzonego w innym języku niż język urzędowy UE, tłumaczenie na jeden z takich języków urzędowych, wówczas PE kierować będzie do niego wszelką korespondencję nie w tym innym języku, a w języku użytym w tłumaczeniu.

4. SPOSÓB WNIESIENIA PETYCJI

Petycja może być wniesiona:

a) **Listownie:** petycję należy wysłać na adres:

European Parliament
The President of the European Parliament
RueWiertz
B-1047 BRUKSELA

b) **poprzez skorzystanie z formularza petycji dostępnego na stronie internetowej PE**

Formularz petycji dostępny jest na oficjalnej stronie internetowej PE pod adresem:

<http://www.petiport.europarl.europa.eu/petitions/pl/main>

Po wypełnieniu formularza petycji i otrzymaniu potwierdzenia dalsza korespondencja z PE będzie prowadzona już listownie.

5. PROCEDURA ROZPATRYWANIA PETYCJI PRZEZ PE

a) **Sprawdzenie wymogów formalnych**

Po wpływie petycji do PE w pierwszej kolejności badane jest zachowanie przez nią podstawowych wymogów formalnych, a więc podania imienia i nazwiska, obywatelstwa i miejsca zamieszkania (siedziby) każdej z osób składających petycję. Jeśli petycja nie zawiera w/w informacji to pozostawia się ją bez dalszego rozpoznania. Uzasadnienie decyzji podaje się do wiadomości składającemu petycję (ustalonemu zgodnie do punktu 2 powyżej).

b) **Stwierdzenie dopuszczalności petycji**

Po uznaniu, iż petycja spełnia warunki formalne jest ona przekazywana do wyodrębnionej w ramach PE komisji petycji, która orzeka o dopuszczalności lub niedopuszczalności petycji w świetle art. 227 TFUE to znaczy bada, czy petycja:

- dotyczy spraw należących do kompetencji UE
- dotyczy spraw bezpośrednio dotyczących osób składających petycję

Uznanie petycji za dopuszczalną możliwe jest na wniosek, co najmniej $\frac{1}{4}$ członków komisji petycji.

W przypadku uznania petycji za niedopuszczalną nie podlega ona dalszemu rozpoznaniu. O swoim rozstrzygnięciu komisja informuje składającego petycję (ustalonemu zgodnie do punktu 2 powyżej). W przypadku decyzji odmownej doręcza się ją wraz z jej uzasadnieniem, zalecając jednocześnie (w miarę możliwości), inne drogi odwoławcze.

c) Merytoryczne rozpatrywanie petycji uznanej za dopuszczalną:

Po uznaniu petycji za dopuszczalną komisja petycji przystąpi do jej rozpoznania w drodze debaty na posiedzeniu komisji (na którą może zostać zaproszony składający petycję) lub w formie pisemnej.

Po uznaniu petycji za dopuszczalną jest ona umieszczana w elektronicznym rejestrze prowadzonym przez PE, i może zostać poparta przez obywateli poprzez złożenie podpisu elektronicznego (takie poparcie można również cofnąć).

Jeżeli petycja ma zostać poddana debacie lub składający petycję sam wyrazi takie życzenie, może on zostać zaproszony na posiedzenie komisji. Przewodniczący według swego uznania może udzielić prawa głosu składającemu petycję.

W trakcie rozpatrywania petycji komisja może występować o opinię lub przekazywać kwestie objęte petycją do innych komisji PE właściwych przedmiotowo do zajęcia się problematyką, której dotyczy petycja. Komisja może także zorganizować misje informacyjne do państwa członkowskiego lub regionu, o którym jest mowa w petycji w celu ustalenia stanu faktycznego lub poszukiwania rozwiązań. Komisja może także wystąpić do Komisji Europejskiej z prośbą o udzielenie jej pomocy, zwłaszcza poprzez przedstawienie szczegółowych informacji dotyczących stosowania lub poszanowania prawa Unii, a także poprzez przekazanie wszelkich informacji i dokumentów związanych z przedmiotem petycji. Przedstawiciele Komisji Europejskiej są zapraszani do udziału w posiedzeniach komisji.

Komisja Petycji może także zwrócić się do Przewodniczącego PE o przekazanie swojej opinii lub zalecenia Komisji Europejskiej, Radzie lub zainteresowanym organom państwa członkowskiego w celu podjęcia przez nich działań lub udzielenia odpowiedzi.

Komisja może również, jeśli uzna to za zasadne przekazać petycję Europejskiemu Rzecznikowi Praw Obywatelskich (sprawy dotyczące niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych UE, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe).

Komisja petycji w ramach rozpatrywania petycji może także zadecydować o sporządzeniu tzw. „sprawozdania z własnej inicjatywy”, czy też w pilnych przypadkach o złożeniu związanego projektu rezolucji, które poddawane są następnie pod głosowanie na posiedzeniu plenarnym PE (czyli posiedzeniach wszystkich posłów PE). Sporządzenie takich dokumentów przez komisję może skutkować uchwaleniem rezolucji przez PE.

Składającemu petycję przekazywana jest informacja o decyzji podjętej przez komisję oraz uzasadnienie tej decyzji. Po zakończeniu rozpatrywania petycji uznanej za dopuszczalną procedura jest zamykana, a wiadomość o jej zamknięciu przekazywana jest składającemu petycję.

Wniesienie petycji do PE może mieć ostatecznie rzeczywisty wpływ na ustawodawstwo unijne, jego wdrażanie lub stosowanie w państwach członkowskich, gdyż:

- PE może przyjąć odpowiednią rezolucję
- informacje przekazane w petycji mogą mieć wpływ na prace PE nad określonymi projektami aktów prawnych UE

Tytułem wyjaśnienia inicjatywa ustawodawcza przysługuje w UE Komisji Europejskiej, jednak PE pełni istotną rolę w procesie ustawodawczym – w zwykłej procedurze ustawodawczej PE musi

przyjąć wniosek ustawodawczy Komisji Europejskiej, przysługuje mu też prawo jego zmiany. W innych procedurach ustawodawczych UE wymagana jest konsultacja, zgoda, czy opinia PE.

Rezolucje nie mają mocy wiążącej jednak stanowią ważny instrument oddziaływania na państwa członkowskie i instytucje państw członkowskich i UE mające na celu zapewnienie właściwego stosowania i przestrzegania prawa unijnego.

d) Zakres jawności rozpatrywania petycji

W momencie uznania petycji za spełniającą podstawowe warunki formalne, o których mowa w pkt a) powyżej, petycje są wpisywane do tzw. rejestru ogólnego. Petycje wpisane do rejestru ogólnego zasadniczo mają charakter dokumentów jawnych, a imię i nazwisko składającego petycję oraz treść petycji mogą zostać dla celów przejrzystości opublikowane przez PE.

Jednak składający petycję ma prawo żądać, aby jego nazwisko zostało utajnione w celu ochrony prywatności, a PE jest zobowiązany przychylić się do takiego wniosku. Składający petycję może także zwrócić się z wnioskiem, by jego petycja została rozpatrzona w trybie poufnym; w takim przypadku PE podejmuje odpowiednie środki ostrożności gwarantujące, że treść petycji nie zostanie udostępniona do wiadomości publicznej.

PE po rozpatrzeniu petycji publikuje w publicznej bazie danych tytuł i streszczenie petycji, najważniejsze opinie i decyzje dotyczące petycji, nie będzie to jednak miało miejsca w przypadku niewyrażenia zgody przez składającego petycję.

5. ŹRÓDŁA

Podstawę prawną dla instytucji składania petycji do PE oraz główne zasady procedury dotyczącej rozpatrywania petycji określają następujące przepisy:

- art. 20 ust. 2 pkt d, art. 24 zdanie 2, art. 227. Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (m. publ. Dz.U. 2004 r., nr 90, poz. 684 z późn. zm.)
- art. 44. Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (m. publ. Dz.U.UE.C.2007.303.1)
- art. 215-217 Regulaminu Parlamentu Europejskiego (m. publ. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20140701+TOC+DOC+XML+V0//PL>)

6. PRZYDATNE LINKI

1.	adres	http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20140701+TOC+DOC+XML+V0//PL
	opis	adres strony internetowej Parlamentu Europejskiego, na której udostępniana jest aktualna treść Regulaminu Parlamentu Europejskiego
2.	adres	http://www.petiport.europarl.europa.eu/petitions/pl/main
	opis	portal petycji na stronie internetowej PE zawierający informacje na temat składania i rozpatrywania petycji oraz formularz skargi <i>on-line</i>

3.	adres	http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/0081f4b3c7/Law-making-procedures-in-detail.html
	opis	adres strony internetowej Parlamentu Europejskiego przedstawiająca proces legislacyjny w UE
4.	adres	http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/pl/FTU_2.1.4.pdf
	opis	adres strony internetowej na której znajdziemy broszurę pn „Prawo do składania petycji”

V. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu

1. INFORMACJE OGÓLNE

Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „ETPC”) w Strasburgu jest sądem międzynarodowym, działającym na podstawie **Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności**, powszechnie nazywanej Europejską Konwencją Praw Człowieka, z dnia 4 listopada 1950 r. (dalej: „EKPC”).

Uwaga:

Należy pamiętać, że Rada Europy nie jest jednym z organów Unii Europejskiej, a niezależną organizacją międzynarodową (w istocie głównym osiągnięciem i polem działania Rady Europy jest działanie na rzecz ochrony praw człowieka w Europie). Podobnie **nie należy mylić Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej Luksemburgu, który jest organem sądowniczym Unii Europejskiej.**

Kompetencje wskazanych powyżej instytucji znacznie się różnią, jak zasygnalizowano powyżej ETPC w Strasburgu kontroluje przestrzeganie przez państwa - sygnatariuszy EKPC praw człowieka ustanowionych w tej konwencji, natomiast Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej czuwa nad przestrzeganiem prawa Unii Europejskiej przez państwa członkowskie.

ETPC NIE JEST SĄDEM ODWOŁAWCZYM OD DECYZJI ORGANÓW KRAJOWYCH

ETPC NIE MOŻE UNIEWAŻNIAĆ LUB ZMIENIAĆ WYDANYCH ORZECZEŃ

ETPC ORZĘKA W SYTUACJACH NARUSZENIA PRZEZ PAŃSTWO PRAW GWARANTOWANYCH OBYWATELOM EUROPEJSKĄ KONWENCJĄ PRAW CZŁOWIEKA

2. ZAKRES DZIAŁANIA ETPC

W ramach czuwania nad przestrzeganiem przez państwa-sygnatariuszy praw i obowiązków ustanowionych EKPC, ETPC ma kompetencję do rozpoznawania następującego rodzaju skarg:

- tzw. **skarg międzypaństwowych** – t.j. skarg jednego z pośród państw-sygnatariuszy przeciwko drugiemu państwu, w przypadku gdy jedno państwo zarzuca drugiemu łamanie postanowień EKPC
- tzw. **skarg indywidualnych** – t.j. skarg podmiotów indywidualnych (osób fizycznych, organizacji pozarządowych lub grupy jednostek) przeciwko państwu-sygnatariuszowi w przypadku, gdy ta osoba, organizacja pozarządowa lub grupa jednostek zarzuca temu państwu naruszenie praw ustanowionych EKPC. Skarga indywidualna może być wnoszona wyłącznie przeciwko państwu – sygnatariuszowi EKPC, podstawę skargi mogą stanowić działania (zaniechania) organów władzy publicznej (sądów, organów administracji). Skarga nie może być wnoszona przeciwko osobom i podmiotom prywatnym.

Ponadto ETPC zajmuje się na wniosek Komitetu Ministrów Rady Europy wydaniem opinii doradczych w kwestiach interpretacji EKPC oraz udzieleniem odpowiedzi w/w organowi w kwestii ewentualnych wątpliwości interpretacyjnych w wykładni wyroków ETPC, jak i dotyczących prawidłowego wykonania wyroku ETPC przez państwo-sygnatariusza EKPC.

3. KTO MOŻE ZŁOŻYĆ SKARGĘ DO ETPC

Skargę do ETPC może złożyć Państwo jak i osoba indywidualna.

4. CZEGO MOŻE DOTYCZYĆ SKARGA DO ETPC

ETPC stoi na straży ochrony wolności i praw zapisanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i protokołach dodatkowych do niej. Między innymi prawo do sprawiedliwego i rzetelnego procesu, zakaz karania bez podstawy prawnej czy prawo do niezakłóconego korzystania ze swojego mienia.

Przedmiotem skargi może być jedynie działanie państwa lub akt władzy publicznej. Dodatkowo, skarga obywatela polskiego może dotyczyć tylko spraw, które miały miejsce po dniu 30 kwietnia 1993 r. (data uznania jurysdykcji organów strasburskich).

5. UPRAWNIENIA ETPC W PRZYPADKU UZNANIA SKARGI INDYWIDUALNEJ

a) Uprawnienia ETPC – środki indywidualne i generalne

W przypadku stwierdzenia naruszenia ETPC może podjąć dwa rodzaje środków, tzw. indywidualne lub generalne.

Środkiem indywidualnym najczęściej stosowanym przez ETPC jest orzeczenie o obowiązku wypłaty odszkodowania przez państwo-sygnatariusza na rzecz skarżącego. Należy jednak pamiętać, że ETPC może także zalecić zastosowanie w stosunku do skarżącego określonych

*UPRAWNIENIA, Z JAKICH MOGĄ KORZYSTAĆ OBYWATELE POLSCY, JAKO OBYWATELE UNII EUROPEJSKIEJ
~MOŻLIWOŚCI STWARZANE PRZEZ INSTYTUCJE I ORGANY~*

środków przewidzianych przez prawo krajowe, pozwalających na zapobieżenie lub usunięcie skutków naruszenia praw określonych EKPC, np. wznowienia postępowania, zwolnienie z aresztu, itp.

Uwaga:

Wyroki ETPC nie uchylają automatycznie naruszających prawa ustanowione w EKPC wyroków sądowych, czy decyzji administracyjnych. Do usunięcia naruszenia musi doprowadzić państwo członkowskie poprzez swoje działania, w przypadku nieistnienia w systemie praw krajowych odpowiednich środków prawnych do usunięcia naruszenia ETPC orzeka o zadośćuczynieniu.

Środki generalne są to wytyczne dla Państwa członkowskiego, co do kroków, jakie powinny być podjęte przez to Państwo celem zapobieżenia naruszeniom praw człowieka określonych w EKPC, w szczególności może to być zmiana obowiązujących przepisów, czy wprowadzenie odpowiedniej legislacji.

b) Zadośćuczynienie

➤ Informacje ogólne

Jeśli ETPC uznał, iż doszło do naruszenia praw ustanowionych EKPC może wydać wyrok, w którym orzeknie o tzw. słusznym zadośćuczynieniu dla skarżącego. Uprawnienie takie przysługuje ETPC na mocy art. 41 EKPC.

Zadośćuczynienie przyznawane jest w formie pieniężnej, t.j. państwo naruszające prawa ustanowione w EKPC jest zobowiązane w wyroku ETPC do zapłaty określonej kwoty pieniężnej na rzecz skarżącego. ETPC w wyroku określa datę płatności zadośćuczynienia (najczęściej 3 miesiące od chwili, w której wyrok stał się prawomocny) oraz orzeka o odsetkach za opóźnienie w płatności. Zadośćuczynienie przyznawane jest w Euro. Zadośćuczynienie służy naprawieniu następującego rodzaju szkód wywołanych stwierdzonym naruszeniem, t.j.:

- **szkód majątkowych** (zarówno szkody bezpośrednie, jak i utracone korzyści)
- **szkód niemajątkowych** (cierpienia fizyczne)
- **kosztów i wydatków** poniesionych przez skarżącego celem zapobiegania naruszeniu lub celem dochodzenia odszkodowania za naruszenie na poziomie krajowym lub w postępowaniu przed ETPC (np. koszty sądowe, koszty obsługi prawnej)

Należy pamiętać, że:

- samo stwierdzenie naruszenia praw ustanowionych EKPC nie skutkuje „automatycznie” przyznaniem zadośćuczynienia, zgodnie z art. 41 EKPC zadośćuczynienie przyznawane jest tylko gdy: prawo wewnętrzne państwa-sygnatariusza EKPC pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji danego naruszenia
- zadośćuczynienie jest „słuszne”, co oznacza, iż ETPC zasądza kwotę wg swojego osądu sprawy
- **zadośćuczynienie przyznawane jest na wniosek skarżącego**

- zadośćuczynienie może być przyznane tylko i wyłącznie w przypadku, gdy zaistnienie szkody pozostaje w wyraźnym związku przyczynowym z naruszeniem (t.j. szkoda stanowi bezpośrednią konsekwencją naruszenia)

ETPC zwraca tylko konieczne, czyli celowo poniesione wydatki i koszty, czyli te, które skarżący musiał ponieść, w związku z dochodzeniem swych praw, a w przypadku, gdy dane koszty ETPC uzna za nadmierne przyznaje zwrot wydatków w „rozsądnych granicach kwotowych”

➤ Tryb dochodzenia zadośćuczynienia

Celem dochodzenia zadośćuczynienia należy wyraźnie zgłosić takie roszczenie oraz przedstawić wszelkie dane i dokumenty na ich potwierdzenie najpóźniej w terminie wyznaczonym skarżącemu na składanie uwag do przedmiotu sprawy (w odpowiedzi na uwagi państwa, którego działanie jest przedmiotem skargi), chyba że zostało wydane inne zarządzenie.

Ponadto celem skutecznego dochodzenia należy pamiętać, że:

- należy wykazać przed ETPC poniesioną szkodą, a więc przedstawić odpowiednie dowody (np. dokumenty opinii biegłego, zeznania świadka)
- w przypadku żądania zwrotu kosztów i wydatków należy przedstawić ETPC szczegółowe rachunki i faktury

Ostateczny wyrok ETPC przyznający odszkodowanie jest wiążący dla państwa –sygnatariusza EKPC, kompetencje czuwania nad wykonaniem wyroku przez to państwo posiada organ Rady Europy – Komitet Ministrów.

6. TRYB POSTĘPOWANIA PRZEZ ETPC – SKARGA INDYWIDUALNA

Podstawowe warunki wniesienia skargi określa art. 35 ust. 1 EKPC, dokładne informacje, co do treści skargi oraz jej formatu i sposobu wnoszenia zawiera art. 47 Regulaminu Trybunału jak i wytyczne Przewodniczącego ETPC pn: „Wszczęcie postępowania”.

Jako podstawowe warunki wniesienia skargi należy wskazać:

1. **wyczerpanie wszystkich środków odwoławczych przewidzianych prawem wewnętrznym**
2. **wniesienie skargi najpóźniej w ciągu 6 miesięcy od daty podjęcia ostatecznej decyzji przez organ krajowy** (np. 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku, 6 miesięcy, od kiedy decyzja wydana przez organ administracji stała się ostateczna)
3. **skarga musi być sporządzona na formularzu dostępnym na stronie internetowej ETPC** (chyba, że ETPC postanowi inaczej).

Wyczerpanie wszystkich środków odwoławczych przewidzianych prawem wewnętrznym oznacza konieczność wykorzystania wszystkich środków odwoławczych od danego orzeczenia sądu, decyzji organu administracji, jakie przysługują skarżącemu w państwie dopuszczającym się naruszenia. Konieczność skorzystania z wszystkich środków odwoławczych oznacza także konieczność wykorzystania nadzwyczajnych środków zaskarżenia, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że skorzystanie z tego środka pozwoliłoby usunąć skutki naruszenia (np. skarga kasacyjna w postępowaniu sądowym). Przykładowo w decyzji ETPC z dnia 23 marca 2000 r., ETPC uznał za niedopuszczalną skargę obywatela polskiego dotyczącą naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego, wskazując iż, skarżący mógł wnieść skargę kasacyjną od wyroku

sądu II instancji, jako podstawę wskazując rażące naruszenie karnego prawa materialnego lub proceduralnego, gdyż podstawy kasacji w polskim systemie prawnym obejmują naruszenie zasady dopuszczalności dowodów oraz sposób, w jaki dowody były oceniane bądź odrzucane, a więc kasacja byłaby efektywnym środkiem odwoławczym do krajowego [Decyzja w sprawie Kreps v. Polska z dnia 23 marca 200 r., sygn. akt: 34097/96, m. publ. LEX nr 41136].

W celu wniesienia skargi w terminie należy przesłać oryginał skargi podpisany przez skarżącego lub jego uprawnionego przedstawiciela przed upływem 6 miesięcy od chwili, w której decyzja organu – państwa sygnatariusza stała się ostateczna bezpośrednio do ETPC, na adres:

The Registrar
European Court of Human Rights
COUNCIL OF EUROPE
F- 67075 STRASBOURG CEDEX
France/Francja

Skarga na formularzu zawiera następujące informacje:

- a) nazwisko, datę urodzenia, obywatelstwo, adres skarżącego oraz, jeżeli skarżący jest osobą prawną, pełną nazwę, datę wpisu lub rejestracji, numer urzędowej rejestracji (o ile nadano) oraz adres siedziby;
- b) nazwisko, zawód, adres, numery telefonu i faksu oraz adres e-mail przedstawiciela, jeżeli taki występuje;
- c) nazwę państw(a) – sygnatariuszy/a, przeciwko którym/emu skarga jest wnoszona;
- d) zwięzłe i czytelne przedstawienie stanu faktycznego;
- e) zwięzłe i czytelne przedstawienie zarzuczonego naruszenia (naruszeń) EKPC oraz istotnych argumentów;
- f) zwięzłe i czytelne oświadczenie potwierdzające spełnienie przez skarżącego wymogów dopuszczalności skargi określonych w art. 35 ust. 1 (t.j. konieczności wyczerpania krajowych środków odwoławczych oraz zachowania 6-miesięcznego terminu na wniesienie skargi).

Zgodnie z Regulaminem Trybunału (art. 47 ust. 2) wszelkie informacje, o których mowa w pkt d-f powyżej (czyli dotyczące opisu stanu faktycznego sprawy, zarzutów i wykazanie dopuszczalności skargi w świetle art. 35 ust. 1 EKPC) powinny zostać umieszczone w odpowiednich częściach formularza. W przypadku, gdyby miejsce przeznaczone w formularzu nie wystarczyło na przekazanie w/w informacji możliwe jest załączenie dalszych stron, w liczbie jednak nie większej niż 20.

Do skargi należy załączyć:

- a) kopie dokumentów dotyczących zaskarżonych orzeczeń lub środków, sądowych lub o innym charakterze;
- b) kopie dokumentów i orzeczeń wykazujących, że skarżący spełnił warunek wyczerpania krajowych środków odwoławczych oraz dochował 6-miesięcznego terminu na wniesienie skargi;
- c) tam, gdzie to właściwe, kopie dokumentów dotyczących innej międzynarodowej procedury dochodzenia lub rozstrzygania.

Skarga może być sporządzona w języku polskim, jako języku urzędowym państwa-sygnatariusza EKPC. Jednak w dalszym toku postępowania przed ETPC (od zawiadomienia państwa – sygnatariusza o skardze) postępowanie prowadzone jest w jednym z języków urzędowych ETPC (francuski, angielski), co dotyczy także oświadczeń skarżącego, chyba że zostanie wydane zezwolenie na dalsze używanie języka urzędowego państwa-sygnatariusza.

Niezachowanie wymogów co do dopuszczalności skargi wskazanych w art. 35 ust. 1 EKPC i (wyczerpanie krajowych środków odwoławczych, zachowanie 6-miesięcznego terminu) oraz wskazanych powyżej wymogów co do formy i treści skargi powoduje, że skarga co do zasady nie będzie rozpatrywana przez ETPC, chyba że w drodze wyjątku ETPC inaczej postanowi albo skarżący przedstawi wystarczające usprawiedliwienie dla niezachowania wymogów (art. 47 ust. 5.1. Regulaminu Trybunału).

Ponadto ETPC może w każdym wypadku wezwać skarżącego do przedłożenia, w wyznaczonym terminie, informacji lub dokumentów w dowolnej formie lub dowolnym sposobem, jakie okażą się właściwe.

Zasygnalizować także należy, iż ETPC ustanowił znacznie mniej restrykcyjne procedury w zakresie wnoszenia i rozpatrywania tzw. środków tymczasowych (środki orzekane przez ETPC na podstawie art. 39 Regulaminu Trybunału w wyjątkowych przypadkach celem ochrony interesów strony lub zapewnienia właściwego przebiegu postępowania). Przykładowo możliwe jest wniesienie takiego wniosku faksem.

Uwaga:

Zarządzenia praktyczne dotyczące pn: „Wnoszenie skargi” ustanawiają szereg wymagań, co do informacji dodatkowej załączanej do formularza skargi (np. wielkość czcionki, akapitów, itp.)

Dokumenty składane na poparcie skargi należy wymienić w kolejności według daty, kolejno ponumerować i jasno zidentyfikować.

Za datę przesłania skargi uważa się datę stempla pocztowego (art. 47 ust. 6 pkt a Regulaminu Trybunału).

7. OPŁATY I PRAWO DO POMOCY

a) Koszty postępowania

Postępowanie przed ETPC, co do zasady jest bezpłatne, co oznacza, że nie podlega opłatom sądowym. Jednak skarżący samodzielnie ponosi swoje wydatki takie jak wynagrodzenie pełnomocnika, koszty stawiennictwa na posiedzeniu ETPC itp.

Jak wskazano powyżej, jeśli ETPC uzna, że doszło do naruszenia praw ustanowionych EKPC wówczas może na wniosek strony zasądzić od państwa –sygnatariusza, które dopuściło się pogwałcenia postanowień EKPC zwrot tych wydatków i kosztów.

Wniesienie skargi do ETPC jest nieodpłatne (co nie dotyczy kosztów i wydatków skarżącego – tu istnieje jedynie możliwość ich sfinansowania przez ETPC). Tak więc nawet w przypadku, gdy ETPC dojdzie do wniosku, że nie miało miejsca naruszenie, wówczas skarżący nie będzie zobowiązany do zwrotu ewentualnych kosztów postępowania poniesionych przez państwa-sygnatariusza.

b) Pomoc prawna

ETPC może przyznać na pomoc prawną dla skarżącego w zakresie pokrycia kosztów procesu, t.j. honorarium prawnika reprezentującego skarżącego przed ETPC a w uzasadnionych przypadkach pomoc może być przyznana także w formie pokrycia wydatków, poniesionych przez skarżącego w trakcie postępowania przed ETPC.

Uwaga:

1. pomoc jest przyznawana tylko na wniosek
2. należy wykazać brak posiadania wystarczających kosztów na pokrycie całości lub części kosztów
3. pomoc może być przyznana dopiero na etapie przedstawienia uwag do przedmiotu sprawy przez państwo – sygnatariusza, którego działanie jest przedmiotem skargi.

Uwaga:

ETPC nie udziela pomocy prawnej w zakresie porad prawnych na temat prawa kraju państw-sygnatariuszy EKPC, jak nie udziela pomocy w znalezieniu prawnika.

8. POSTĘPOWANIE PRZED TRYBUNAŁEM

a) Etapy postępowania

Postępowanie przed ETPC dzieli się na dwa etapy:

- „wstępny” – faza rozpoznawania przez ETPC dopuszczalności skargi
- postępowanie po uznaniu dopuszczalności skargi

Szczegółowe procedury postępowania przed ETPC oraz wykonywania jego wyroków określają art. 35-46 EKPC oraz rozdziały IV-VIII Regulaminu Trybunału.

Należy pamiętać, że skarga po wpływie do ETPC może w ogóle nie podlegać rozpoznaniu. Skarga nie podlega rozpoznaniu:

- jeśli nie spełnia wymogów formalnych (t.j. jest anonimowa, nie spełnia wymogów formalnych określonych w Regulaminie Trybunału),
- jest co do istoty identyczna ze sprawą już rozpatrzoną przez ETPC lub ze sprawą, która została poddana innej międzynarodowej procedurze dochodzenia lub rozstrzygnięcia i jeśli skarga nie zawiera nowych, istotnych informacji.

Warunkiem dopuszczalności skargi jest:

- skierowanie skargi przeciwko państwu-sygnatariuszowi EKPC,
- naruszenie praw ustanowionych EKPC musi mieć miejsce po wejściu w życie tej EKPC w danym kraju (w Polsce to data 1 maja 1993 r.),
- wyczerpanie wszystkich środków odwoławczych wewnętrznych (krajowych),
- zachowanie 6-miesięcznego terminu od wydania przez organ krajowy ostatecznej decyzji w sprawie,
- doznanie znacznego uszczerbku przez skarżącego, chyba iż, poszanowanie praw człowieka w rozumieniu EKPC wymaga rozpoznania przedmiotu skargi oraz pod warunkiem, że żadna sprawa, która nie została należycie rozpatrzona przez sąd krajowy, nie może być odrzucona na tej podstawie,

- skarga nie jest oczywiście nieuzasadniona,
- skarga nie stanowi nadużycia prawa do skargi,
- skarga daje się pogodzić z postanowieniami EKPC.

Jeśli ETPC nie uzna już na wstępnym etapie rozpoznawania skargi na podstawie dokumentów przedstawionych przez skarżącego, że skarga jest niedopuszczalna wówczas wydaje decyzję o niedopuszczalności skargi. Skarga niedopuszczalna podlega odrzuceniu. Decyzja taka jest ostateczna i nie można się od niej odwołać.

Jeśli ETPC po analizie dokumentów przedstawionych przez skarżącego nie uzna od razu, że skarga jest niedopuszczalna, wówczas może zadecydować o:

- zwróceniu się do stron o przedstawienie jakichkolwiek danych faktycznych, dokumentów lub innych materiałów, uznanych za istotne;
- zawiadomieniu o skardze lub o części skargi układającej się Strony, przeciwko której jest ona skierowana, i o zwróceniu się do niej o przedstawienie pisemnych uwag jej dotyczących oraz, po ich otrzymaniu, o zwróceniu się do skarżącego o przedstawienie uwag w odpowiedzi;
- zwróceniu się do stron o przedstawienie dalszych uwag na piśmie;
- przeprowadzeniu rozprawy – przed uznaniem dopuszczalności skargi.

Następnie ETPC podejmuje decyzję o dopuszczalności skargi i przechodzi do postępowania mającego na celu wydanie wyroku w sprawie, t.j. orzeczenia, czy doszło do naruszenia praw ustanowionych EKPC, czy też nie. W trakcie postępowania po dopuszczeniu skargi ETPC może zwrócić się do stron o przedstawienie dalszych dowodów i pisemnych uwag, jak i zadecydować o przeprowadzeniu rozprawy.

Możliwe jest także wydanie wyroku przez ETPC już po zawiadomieniu państwa-sygnatariusza o wniesieniu skargi i zwróceniu się do tego państwa o przedstawienie uwag i dostarczeniu takich uwag przez dane państwo. Wyrok taki wydaje ETPC orzekający w składzie 3 –osobowego komitetu, jeśli komitet dojdzie do przekonania, w świetle uwag przedstawionych przez państwo, przeciwko któremu została skierowana skarga, iż skarga może zostać uznana za dopuszczalną i jeśli tkwiące u podstaw sprawy zagadnienie dotyczące wykładni lub stosowania EKPC lub jej protokołów jest już przedmiotem ugruntowanego orzecznictwa ETPC. Taki wyrok Komitetu jest ostateczny, t.j. nie można się od niego odwołać.

Ponadto możliwe jest także przyspieszenie postępowania poprzez podjęcie przez ETPC decyzji o jednoczesnym rozpoznaniu dopuszczalności skargi i jej przedmiotu.

Uwaga:

Strona skarżąca od momentu przekazania państwu, przeciwko któremu skierowana jest skarga, zawiadomienia o skardze powinna być reprezentowana przez adwokata(chyba że zostanie wydane inne zarządzenie). Skarżący musi być reprezentowany przez adwokata podczas rozprawy (chyba, że w drodze wyjątku skarżącemu zostanie udzielone zezwolenie na przedstawienie swojej sprawy osobiście, z zastrzeżeniem, w razie potrzeby, obecności adwokata lub innego zaaprobowanego przedstawiciela).

Zamiast adwokata stronę skarżącą może reprezentować inna osoba zaaprobowana przez Przewodniczącego Izby.

b) Skład Sądu

ETPC rozpatruje sprawy przekazane mu do rozpatrzenia w następujących składach sądu:

- a) w składzie jednoosobowym;
- b) komitetów składających się z 3 sędziów;
- c) Izb (sekcji) składających się z 7 sędziów;
- d) Wielkiej Izby, w której skład wchodzi 17 sędziów.

ETPC w składzie jednoosobowym może jedynie uznać skargę indywidualną za niedopuszczalną lub skreślić ją z listy spraw, jeśli ustały przesłanki uzasadniające jej rozpoznanie, t.j. sprawa powinna zostać umorzona (np. skarżący cofnął skargę) i to tylko w przypadku, gdy podjęcie decyzji o uznaniu skargi za niedopuszczalną lub jej skreśleniu z listy spraw jest możliwa bez dalszego rozpatrywania sprawy. W przeciwnym razie sprawa przekazywana jest do rozpatrzenia szerszemu składowi sędziowskiemu komitetowi lub Izbie.

Komitet może wydać decyzję o niedopuszczalności skargi lub wyrok w sprawie, jeżeli Komitet dojdzie do przekonania, w świetle uwag przedstawionych po zawiadomieniu o wniesieniu skargi przez państwo, przeciwko któremu została skierowana skarga, iż skarga może zostać uznana za dopuszczalną i jeśli tkwiące u podstaw sprawy zagadnienie dotyczące wykładni lub stosowania EKPC jest już przedmiotem ugruntowanego orzecznictwa ETPC. Jeśli Komitet nie wydaje ani decyzji o niedopuszczalności skargi, ani wyroku, wówczas przekazuje sprawę do rozpoznania przez Izbę. Komitet może także skreślić sprawę z listy jeśli jest to możliwe bez dalszego rozpatrywania.

Wielka Izba rozpoznaje sprawy tylko w przypadku zrzeczenia się swojej właściwości przez Izbę Trybunału, czego Izba może dokonać, w przypadku gdy, rozstrzygnięcie zagadnienia podniesionego w sprawie zawisłej przed Izbą mogłoby prowadzić do sprzeczności z orzecznictwem ETPC (strony mogą się sprzeciwić zrzeczeniu się właściwości przez Izbę).

Ponadto Wielka Izba rozpoznaje sprawy w trybie odwoławczym.

c) Prawo odwołania

Decyzje ETPC uznające skargę za niedopuszczalną (niezależnie od składu orzekającego) oraz wyroki wydane przez Komitet są ostateczne i nie podlegają żadnej formie zaskarżenia.

Natomiast od wyroku wydanego przez ETPC orzekający w składzie Izby każda ze stron może się odwołać do składu Wielkiej Izby.

Celem odwołania się do składu Wielkiej Izby należy złożyć stosowny wniosek o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby w terminie trzech miesięcy od daty wydania wyroku przez Izbę.

Wniesienie wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby nie oznacza automatycznego poddania sprawy pod rozstrzygnięcie tego składu ETPC - zespół pięciu sędziów Wielkiej Izby przyjmie wniosek, tylko jeśli sprawa ujawnia poważne zagadnienie dotyczące interpretacji lub stosowania EKPC lub poważną kwestię o znaczeniu ogólnym.

d) Wykonywanie wyroków ETPC

ETPC nie czuwa nad wykonaniem swoich wyroków, w tym przedmiocie kompetencje posiada i pełni tę rolę organ Rady Europy – Komitet Ministrów.

9. Źródła i podstawa prawna

Kwestiom organizacji i funkcjonowania ETPC (skład, powoływanie sędziów, procedura, etc.) poświęcono cały Rozdział II Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a także niektóre przepisy protokołów dodatkowych. Szczególnie istotne są art. 34 i 35 określające podstawę i podmioty uprawnione do wniesienia skargi do ETPC. Ponadto szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania ETPC określa także ustanowiony przez sam ETPC dokument pn: „Regulamin Trybunału”. Przewodniczący ETPC jest także upoważniony do wydania tzw. zarządzeń praktycznych, które mają na celu klaryfikację procedur postępowania przed ETPC.

Jako przepisy prawne regulujące zakres i zasady działania ETPC, należy wskazać:

- art. 19 – 51 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993 r., nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- Rules of Court
(m. publ.
http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts/rules&c=#n1347875693676_pointer)
- Practice Directions – Institution of proceedings
(m. publ.
http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts/rules&c=#n1347875693676_pointer)
- Practice Directions – Requests for interim measures
(m. publ.
http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts/rules&c=#n1347875693676_pointer)
- Practice Directions – Requests for anonymity
(m. publ.
http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts/rules&c=#n1347875693676_pointer)
- Practice Directions – Just satisfaction claims
(m. publ.
http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts/rules&c=#n1347875693676_pointer)

• Practice Directions – Written pleadings

(m. publ.

http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts/rules&c=#n1347875693676_pointer)

9. PRZYDATNE LINKI

1.	adres	http://www.bip.ms.gov.pl/Data/Files/_public/bip/prawa_czlowieka/ets_006.pdf
	Opis	Nieoficjalny tekst Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości
2.	adres	http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Presentation/Pres_Exec_en.asp
	Opis	informacja o środkach stosowanych przez ETPC w przypadku stwierdzenia naruszenia dostępna na stronie internetowej Rady Europy (strona w języku angielskim)
3.	adres	http://www.echr.coe.int/Documents/Notes_for_Filling_in_the_Application_Form_2014_1_POL.pdf
	Opis	adres strony internetowej ETPC, pod którym jest dostępna broszura informacyjna jak należy wypełnić skargę
4.	adres	http://www.echr.coe.int/Documents/Questions_Answers_POL.pdf
	Opis	adres strony internetowej na której znajdziemy broszurę pn „Pytania i odpowiedzi. Europejski Trybunał Praw Człowieka”
5.	adres	http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts/rules&c=#n1347875693676_pointer
	Opis	adres strony internetowej ETPC na, której dostępne są teksty Regulaminu Trybunału oraz zarządzeń praktycznych (angielska wersja językowa), przy czym materiały informacyjne można pobrać po polsku pod adresami: <ul style="list-style-type: none"> ✓ http://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_POL.pdf ✓ http://www.echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_POL.pdf ✓ http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_POL.pdf ✓ http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_POL.pdf
6.	adres	http://www.echr.coe.int/Documents/Case_Processing_POL.pdf
	Opis	adres strony internetowej ETPC, pod którym udostępniane są schematy etapów postępowania przed Trybunałem
7.	adres	http://bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/podstawowe-informacje-dotyczace-skladania-skargi-do-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/
	Opis	adres strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, pod którym znajdują się Podstawowe informacje dotyczące składania skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka